budowniczy

zeszyt 6
czerwiec 1936

BUDOWNICZY

ORGAN ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ SAMODZIELNYCH BUDOWNICZYCH I KIEROWNIKÓW BUDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ Z. z.

Adres Administracji: Katowice, Pocztowa 16. Tel. 34-65

Cena egzemplarza 1 zł. Abon. półrocznie 6 zł. „ rocznie 10 zł.

Adres Redakcji: Lwów, Sykstuska 38. Tel. 205-43

ODDZIAŁY BUDOWNICZEGO

WARSZAWA — Stowarzyszenie Budowniczych, pl. Napoleona Nr. 6.

SOSNOWIEC — Związek Kierowników Budowy Zagłębia Dąbrowskiego ul. Piłsudskiego 16, Tel. 6-01

STAROGARD — Stowarzyszenie Samodzielnych Budowniczych i Kierowników Budowy, ul. Gimnazjalna 14, tel. 1-02

KRAKÓW — Związek Budowniczych i Kierowników Budowy, ul. Straszewskiego 28, tel. 100-15

PRZEMYŚL — Stowarzyszenie Uprawnionych Kierowników Budowy, ul. Szopena 3

BYDGOSZCZ — Stowarzyszenie Samodzielnych Polskich Budowniczych i Kierowników Budowy, ul. Kozietulskiego 8, tel. 1-39

LWÓW — Związek Zawodowy Architektów i Budowniczych, pl. Marjacki 5

STANISŁAWÓW — Stowarzyszenie Samoistnych Kierowników Budowy, ul. Szydłowskiego

KATOWICE — Związek Stowarzyszeń Samodzielnych Budowniczych i Kier. Budowy Rzeczp. Polskiej Z. Z. ul. Pocztowa 16

KATOWICE — Stowarzyszenie Samodzielnych Polskich Budowniczych i Kierowników Budowy ul. Pocztowa 16, tel. 342-65

KATOWICE — Związek Pracodawców Przemysłu Budowlanego ul. Dworcowa 11, tel. 343-03

Br. MAŃKOWSKI

Drzwi płytowe i płyty suchoklejone

(Przedruk za zgodą „Tow. Starachowickich Zakł. Górniczych" S. A. Warszawa)

Nowe prądy, jakie ostatnio opanowały architekturę współczesną, dążą do uzyskania w budowie możliwie jednolitych gładkich płaszczyzn. Zasada ta dotyczy nietylko całych brył architektonicznych, ale także i szczegółów konstrukcyjnych. W pierwszym rzędzie ewolucja ta ujawniła się na drzwiach. Architekci całego świata uznali ,że jedyna dziś racjonalna forma drzwi — to drzwi zupełnie gładkie — jednolita płaszczyzna, której całą dekoracją jest właśnie ich prostota.

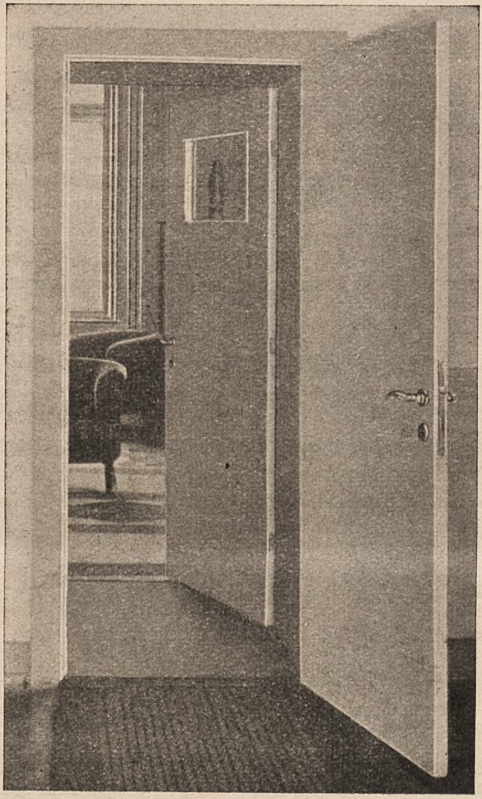
Na przemysł drzewny spadł więc obowiązek skonstruowania takiej płyty drzwiowej gładkiej i jednolitej, a jednakże możliwie odpornej na działania zarówno wewnętrzne — będące w samym materjale — jak i zewnętrzne.

Wiemy wszyscy, że przed wojną wykonywano stolarszczyznę z materjałów drzewnych, mających kilka ewent. kilkanaście lat. W ten naturalny sposób podsuszone drzewo dawało pewnego rodzaju gwarancję, że wykonany z niego produkt zachowywać się będzie względnie dobrze. Powtarzam: „względnie dobrze", boć wiemy przecież, że drzewo żyje — zarówno na pniu, — nie przestaje „grać" w stanie ściętym.

Wszak wielu z nas miało sposobność przekonać się, że stary, zdawało się, zupełnie suchy mebel — antyk, wstawiony w inne warunki zewnętrzne — w pewnej chwili paczył się, lub pękał. Na to ciągłe życie drzewa, które zresztą nawet dla jednego gatunku drzewa odbywa się w sposób różnorodny, wpływa moc

czynników, a więc: rodzaj gleby, wiek drzewa, gęstość lasu, wilgotność gruntu, no i oczywista, w pierwszym rzędzie, stopień wysuszenia po ścięciu. Ten ostatni czynnik jest bodaj że najważniejszym, to też dłużej się tu nad nim zatrzymamy.

Musimy sobie jasno i wyraźnie powiedzieć, że obecnie suchego drzewa w Polsce nie mamy. Zapasy przedwojenne zjadła wojna,— obecnie zaś kryzys gospodarczy i brak kapitału

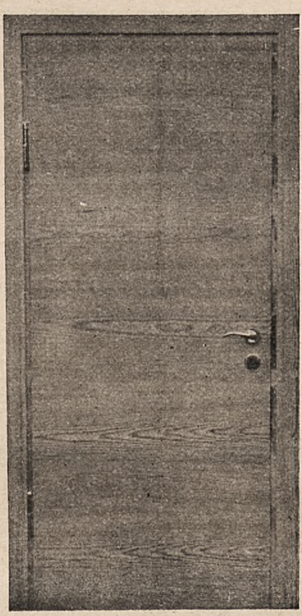

Rys. 1.

obrotowego nie pozwala tartakom na robienie jakichkolwiek zapasów.

Normalne przetarcie tartaku zostaje skonsumowane w ciągu najliższego sezonu budowlanego do następnej kampanji. Im prędzej tartak sprzeda — tem dla niego lepiej, bo w ten sposób uzyska spowrotem szczupły kapitał obrotowy, jakim jeszcze rozporządza. A jakiż to ma wpływ na produkcję? Zdajmy sobie z tego jasno sprawę.

Dobrze jest, jeżeli drzewo przetarte w grudniu lub styczniu doczeka na składzie sierpnia

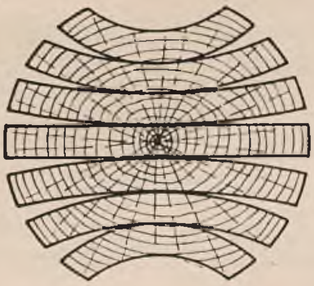
Rys. 2.

lub września. Normalnie bywa gorzej. Stolarszczyznę przeważnie wykonywa się obecnie wiosną i latem (również z powodu braku płynnych środków obrotowych). Drzewo więc przetarte zimą, idzie do produkcji już na wiosnę, a więc — na furtyny podsycha 2—4 miesięcy, zaś na drzwi i okna — 6—10 miesięcy. Rezultaty tego nie każą na siebie czekać. Widzimy dziś najwspanialsze budowle, na wykończenie zewnętrzne których z pewnością nie żałowano pieniędzy, gdzie stolarszczyzna przedstawia godny pożałowania widok.

Poza tymi czynnikami, bardzo ważną okolicznością jest jeszcze hygroskopijność drzewa. Drzewo po wprowadzeniu go do budowy, zazwyczaj mokrej, wchłania w siebie zewnętrzną wilgoć z murów. Kiedy następnie budynek zostaje ogrzany, wilgoć ta z zewnętrznych warstw zostaje szybciej odprowadzona, aniżeli z warstw wewnętrznych. Rezultatem tego są pęknięcia materjału, tem większe, im deska jest szersza. A gra materjału jest, jak wszyscy wiemy — znaczna. Natężenia działają w nim we wszystkich kierunkach. Powiedziałbym obrazowo, że wewnątrz drzewa stale odbywa się zmaganie poszczególnych cząsteczek. Której ze stron walczących przyj-

dzie z pomocą czynnik zewnętrzny, ta zwycięży.

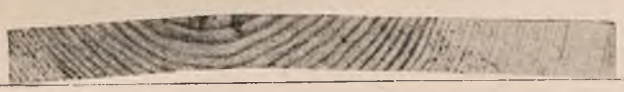
W tych więc, jak widzimy, nader trudnych warunkach, uzyskanie jednolitej, gład-

Rys. 3. Naturalne skręcanie się desek przy wysychaniu.

kiej płyty jest zadaniem bardzo trudnem. Konstruktor więc musi pamiętać o wszystkich czynnikach, by je stopniowo, systematycznie unieszkodliwiać.

Zdając sobie z tych trudności sprawę, przed paru laty, wespół z inż. Wysokińskim

Rys. 4. Naturalne skręcenie deski.

rozpocząłem studja nad stworzeniem płyty, możliwie odpornej na wszelkiego rodzaju wpływy. Chodziło nam o to, by z pomocą dostępnych technice środków, dostosować produkcję przemysłową do dzisiejszego stanu materjałów drzewnych, jakie są na rynku. Będę więc w kolejności zastanawiał się nad poszczególnymi momentami.

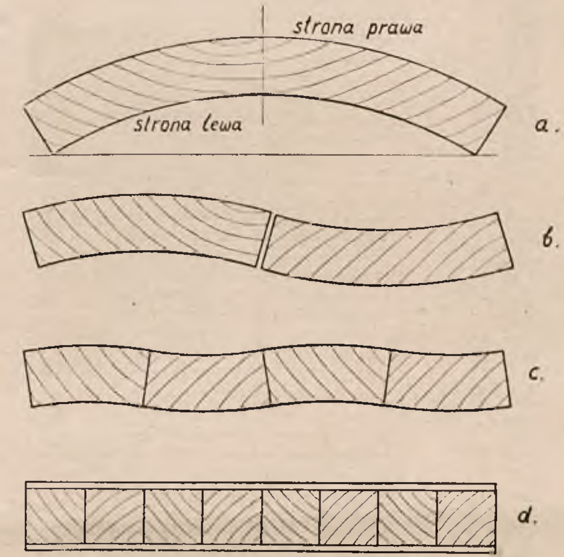
W pierwszym rzędzie należało pokonać, tak zwane popularnie, paczenie się desek (wykrzywianie się w kierunku odśrodkowym).

Wiadomo, że deski po wyjściu z pod gatra, wysychając, skręcają się w kierunku odśrodkowym (patrz rys. 3 i rys. 4).

Dobry stolarz, otrzymawszy do roboty szeroką deskę, zazwyczaj przerzyna ją przez środek i skleja odwrotnie: stronę t. zw. lewą ze stroną t. zw. prawą (rys. 5a). Wskutek tego otrzymuje znaczne zmniejszenie krzywizny. Ale to dążenie do paczenia się nadal w materjale istnieje. To też, by czynnik ten unieszkodliwić — dotychczasowa praktyka stosowała przecinanie desek na stosunkowo cienkie elementy i te kleiła z sobą w sposób, jak to schematycznie uwidoczniono na szkicu Nr. 5b i 5c.

W płycie w ten sposób sklejonej, szereg natężeń paczących poszczególne elementy deskowe — wzajemnie się neutralizował i było to swojego rodzaju rozwiązaniem kwestji.

W rezultacie, opierając się na tej obserwacji, stworzono płytę, jak wskazuje rys. 5d.

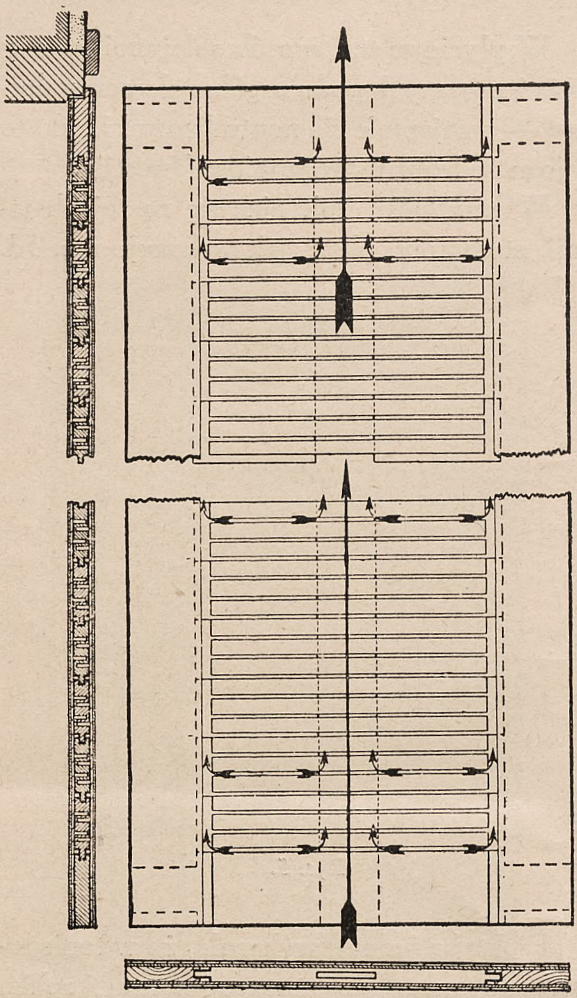

Rys. 5.

Praktyka jednak wykazała, że w ten sposób zbudowana płyta, zostawiona samej sobie, to znaczy bez usztywnienia jej na brzegach ramiakiem — paczy się i wichruje. Jedną z przyczyn tego jest brak wentylacji wewnętrznej (omówimy to dalej), co sprawia, że płyta taka, nadając się do wyrobów meblowych, gdzie jest umieszczona jako jeden z elementów, związanych i usztywnionych z całokształtem konstrukcji, nie nadaje się do celów stolarszczyzny budowlanej, a w szczególności do wyrobu drzwi. Przystępując więc do zagadnienia zbudowania o ile możności trwałej i mocnej płyty drzwiowej, należało się oprzeć na innych zasadach.

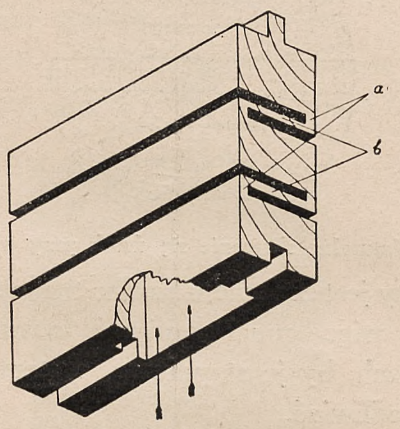
W płycie skonstruowanej wówczas, której rysunek umieszczony jest poniżej (rys. Nr. 6), natężenia te, paczące deskę, zneutralizowa-

ne zostały przez obustronne odpowiednie nacięcia desek, w sposób widoczny na rys. Nr. 7. Dzięki tym nacięciom, jak widać, bardzo głębokim, deska stała się zupełnie elastyczna, a więc nie skłonna do stałych odkształceń (rys. 8). Większość natężeń paczących deskę, zodrzewa, oznaczone na rysunku literą a), są bardzo cienkie; nie przekraczają 2 mm. Również ścianki działowe między poszczególnemi nacięciami, oznaczone na rysunku literą b) nie są grubsze od 2 mm. Ma to ten cel, by umożliwić desce raczej łatwe pęknięcie, aniżeli zezwolić jej na spaczenie się. Z tego samego powodu nie sklejamy ze sobą poszczególnych elementów wnętrza na t. zw. wpust ciesielski. Jednem słowem doprowadzamy do tego, by całe wnętrze naszej płyty było zupełnie elastyczne i wszystkie miejsca połączeń pracowały tak, jakby na przegubach. (Rys. 9).

Rys. 6. Drzwi płytowe

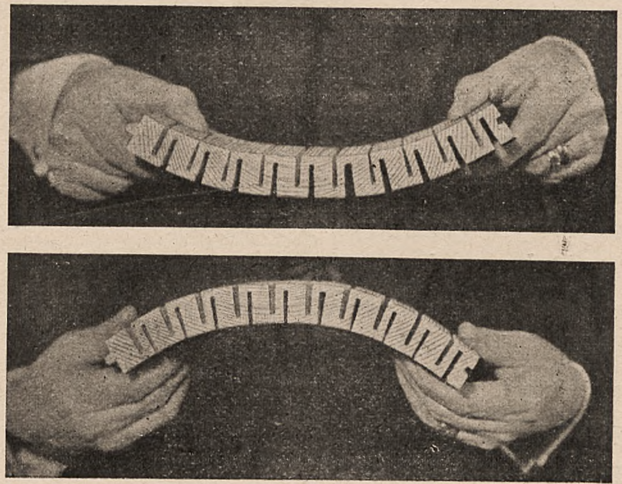
Jak w dalszym ciągu widać na rys. 7, nacięcia deski są bardzo głębokie, tak, że warstwy stała niejako rozcięta. Czynnik więc paczenia, widoczny na rys. Nr. 4, został prawie wyeliminowany.

Rys. 7. Szczegół konstrukcji elementu wewnętrznego drzwi płytowych.

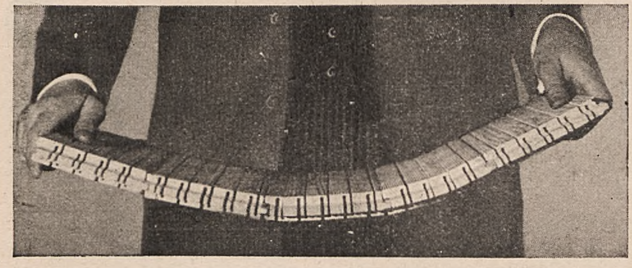
Nie potrzebuję nadmieniać, że poszczególne deski — elementy wnętrza płyty — układane są naprzemian: stroną lewą i prawą.

Teraz, kiedy już unieszkodliwiliśmy natężenia paczące poszczególne deski, należy całe to elastyczne wnętrze usztywnić. Do tego celu w pierwszym rzędzie służy ramiak, z którym wszystkie elementy wnętrza łączone są na wpust i czop. Poza tem cały wypełniony ra-

Rys. 8. Poszczególne elementy wnętrza drzwi są elastyczne.

miak, obklejamy z każdej strony dwiema warstwami 3 mm fornieru, ułożonemi na krzyż względem siebie, oraz względem wnętrza płyty. (Rys. 10).

Rys. 9. Elastyczne wnętrze drzwi.

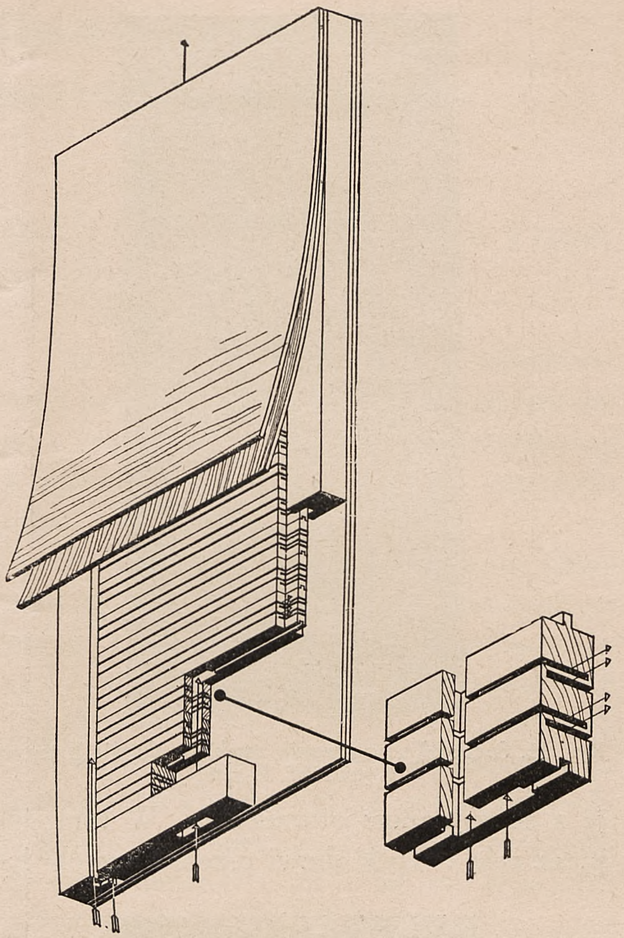
W produkcji drzwi płytowych bardzo ważną rolę odgrywa również sprawa suszenia.

Zaznaczyliśmy wyżej, że drzewa suchego w Polsce obecnie niema. Rola więc suszarni, w której przebieg wysychania, w porównaniu z suszeniem na powietrzu, odbywa się stosunkowo bardzo krótko, powinna, o ile możności, zbliżyć się działaniem do przebiegu suszenia w sposób naturalny.

Takie więc suszenie winno się odbywać nie jednorazowo, lecz materjał parokrotnie winien wchodzić do suszarni i być z niej wyjmowany, by zetknąć się z zewnętrznemi, nie suszarnianemi, warunkami. Te, duże odkształcenia materjału, (pęcznienie w kierunku poprzecznym sosny wynosi 5—10%) należy w ten sposób, o ile możności, uspokoić, drzewo doprowadzić do takiego stanu, by przyrost jego objętości przy pęcznieniu, względnie skurcz przy wysychaniu, był stosunkowo mały.

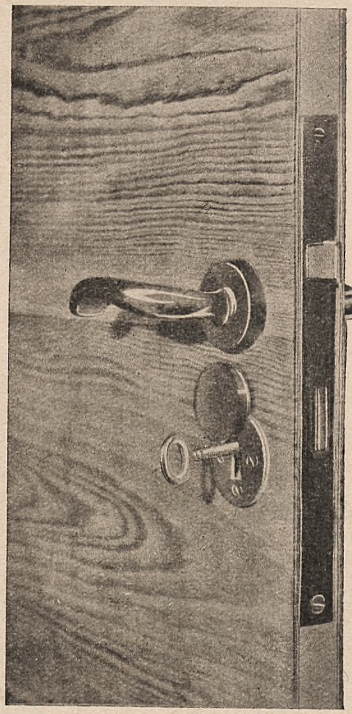
Pozostaje jeszcze do pokonania bardzo ważny czynnik. Mianowicie, sprawa wilgoci, jaka się wprowadza do drzwi na budowie. Dziś zwłaszcza, kiedy buduje się tak szybko, że rozpoczęta z wiosną budowla w jesieni jest już zamieszkałą, sprawa ta jest bardzo ważna.

Dzięki nacięciom i wytworzonym w ten sposób wolnym przestrzeniom, oraz dzięki parokrotnemu klejeniu na krzyż, — moment rozszerzania się, względnie zwężania opisywanych drzwi na budowie jest sprowadzony do minimum.

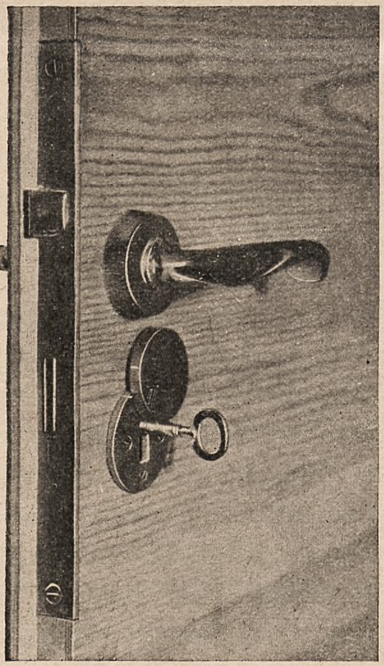
Rys. 10. Rozwinięcie konstrukcji i sposób przewietrzania płyty drzwiowej.

Ważniejszą jednak jeszcze sprawą jest kwestja, związana z osuszaniem budynku. Drzwi na budowie nasiąkają wilgocią, tem więcej, im lepiej były wysuszone. Wilgoć ta przesyca drzewo na wylot. Przychodzi moment palenia w piecach. Ciepło bardzo szybko osusza zewnętrzne warstwy drzewa, powodując kurczenie się tychże. Ponieważ warstwy zewnętrzne nie kurczą się w sposób równie szybki — następują pęknięcia, oraz wszelkiego rodzaju deformacje drzwi. Temu więc brakowi należy bezwarunkowo zaradzić. Otóż w drzwiach opisywanej konstrukcji rozwiązano tę trudność w ten sposób, że wykorzystana została ta właśnie sieć nacięć, która poprzednio spełniła już jedną ważną rolę w ten sposób, iż spełnia ona równocześnie funkcję kanałów wentylacyjnych. Trzeba było jeszcze połączyć

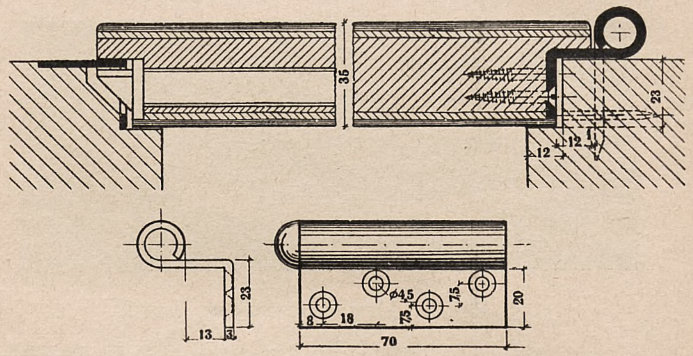
Rys. 11. Szczegół umocowania zamka w drzwiach tępych o grubości 35 mm.

je z zewnętrznem otoczeniem. W tym celu przez całą długość drzwi przebito szeroki ka-

Rys. 12. Szczegół umocowania zamka w drzwiach przylgowych o grubości 35 mm.

nał, widoczny na rys. 10-ym. Kanał ten łączy się z siecią wszystkich kanałów poziomych. (Ilość tych kanałów zależy od szerokości drzwi). W kanale tym, dzięki różnicy temperatur w różnych poziomach drzwi, powstaje stały ruch powietrza z dołu do góry. W ten sposób powietrze zewnętrzne dochodzi do wnętrza płyty i przebieg wysychania odbywa się mniejwięcej równomiernie. Działanie więc

Rys. 13. Szczegół umocowania zamka i zawiasy w drzwiach przylgowych o grubości 35 mm. (zawiasa specjalna — typu „Starachowice")

czynnika różnicy wilgoci na deformowanie drzwi jest w ten sposób również znacznie zmniejszone.

Nie będę tu poruszał szeregu drobniejszych, jednak niemniej ważnych szczegółów, z których wiele stanowi swojego rodzaju sekret produkcji. Zaznaczę tylko, że wszystkie usiłowania idą w tym kierunku, by dostosować produkcję z jednej strony do materjału, jakim obecnie rynek rozporządza, z drugiej do warunków budowy, takich, w jakich się ona obecnie odbywa.

Nie od rzeczy tu będzie uwaga, że przewidziane jest stosowanie 2-ch rodzajów kleju: odpornego i nieodpornego na wodę (do drzwi zewnętrznych).

Chciałbym również zwrócić uwagę na jeszcze jeden ważny czynnik opisywanej konstrukcji, jakim jest anakustyczność, otrzymana dzięki izolacji powietrznej, osiągniętej przez wewnętrzne kanały drzwiowe.

Sądzę, iż w ten sposób przewidziano maksimum tego, co technika może zastosować, by zabezpieczyć drzewo przed niespodziankami, wynikającemi z przyrodzonych jego właściwości.

Zasady opisanej konstrukcji zabezpieczone zostały w Urzędzie Patentowym i uzyskały prawną ochronę (S. O. U. Patent. Nr. 3152).

(Klisze z „Tow. Starachowickich Zakł. Górniczych" S. A. Warszawa).

I. Zjazd Delegatów Miast Polskich w sprawie wykonywania nadzoru budowlanego

W drugiej połowie maja b. r. odbył się we Lwowie I-szy ogólnopolski Zjazd delegatów miast polskich w sprawach dotyczących nadzoru budowlanego.

Zjazd miał za zadanie usprawnienie działalności nadzorów budowlanych, jakoteż zastanowienie się nad możliwością usunięcia trudności napotykanych przy wykonywaniu nadzoru przez władze miejskie.

Zjazd zorganizowany przez Lwów był licznie obesłany przez sfery urzędnicze 30 większych miast (przeszło 100 uczestników). Wzięli w nim również udział delegaci Min. Spraw Wewn. i Min. Spraw Wojsk. Zjazd otworzył prez. m. Dr. Stanisław Ostrowski, poczem po ukonstytutowaniu się prezydjum Zjazdu i uchwaleniu regulaminu obrad, wygłosił nacz. Urzędu Nadz. Bud. Zarządu m. Lwowa inż. arch. Hełm-Pirgo referat ogólny ilustrujący w głównych zarysach zadania Zjazdu.

Referent podkreślił społeczną wagę zagadnienia nadzoru budowlanego oraz rolę Zarządów miejskich i ich ogromny wpływ na poziom budownictwa na terenie Państwa. Wyraził On zapatrywanie, że nadzór budowlany musi czuwać nad bezwzględnem wykonywaniem obowiązujących przepisów, mając na oku dobro miasta i państwa, oraz, że obowiązujące przepisy nie są dość ścisłe i należy je uzupełnić nowemi przepisami. Referent jednak pominął zupełnie rolę czynnika obywatelskiego w powyższych zagadnieniach, idąc tylko w kierunku jednostronnego wzmocnienia egzekutywy władz budowlanych.

Następnie ukonstytuowano 3 komisje zjazdowe, między które rozdzielono referaty przygotowane przez 6 największych miast polskich, a to: Warszawę, Łódź, Lwów, Poznań, Kraków, Wilno.

Obrady dotyczyły:

w Komisji I. spraw: planów zabudowania i parcelacji, budownictwa mieszkaniowego i współdziałania nadzorów budowlanych z innemi władzami (na zasadzie referatów miast Warszawy i Wilna),

w Komisji II. spraw: pozwoleń na budowę i użytkowanie, nadzoru nad budynkami istniejącemi, organizacji nadzorów budowlanych oraz budowy schronów przeciwgazowych (na zasadzie referatów miast Łodzi i Lwowa),

w Komisji III. spraw: bezpieczeństwa przy budowach, budynków przemysłowych, postępowania administracyjnego, przepisów dla gmin miejskich i uzdrowisk oraz przepisów miejscowych (na zasadzie referatów miast Poznania i Krakowa).

W Komisji I. delegat Warszawy inż. arch. Wł. Schwarzenberg - Czerny w referacie swoim stwierdził, że plan zabudowania powinien stworzyć przywilej podziału gruntu na działki mniejsze, wyłącznie budowlane i na zabudowanie intensywniejsze. Wedle referenta postanowienia prawa budowlanego należy tak przeredagować, by jego artykuły nakazujące przestrzeganie racjonalnego zakładania ulic, należytej, zdrowotnej zabudowy przewietrzalności przelotowej budynków miały moc wykonawczą również na terenach nie posiadających jeszcze planu zabudowania. Uchwalono przyjąć nową stylizację art. 53 prawa budowlanego w tym sensie, że wszelki podział gruntu i zmiana jego granic wymagają zatwierdzenia władzy budowlanej, gdyż każda, nawet drobna jednostka posiadania terenu stanowi w rozumieniu prawa budowlanego, działkę budowlaną. Wkońcu referent stwierdził potrzebę zwiększenia uprawnień władzy do wdrażania

postępowania scaleniowego, oraz stworzenia jednolitej władzy budowlanej dla miast i ich gmin podmiejskich, co spowoduje niezbędne ujednostajnienie polityki budowlanej w obrębie całości organizmu miejskiego.

Drugi referat nadesłany przez Warszawę opracował inż. bud. Topolnicki, który w swoim elaboracie przeprowadził podział zagadnień budowlano - mieszkaniowych na dwie grupy: 1) ujmującą zagadnienia norm jakim nowe budynki powinny odpowiadać, oraz 2) zagadnienia tyczące się spraw podtrzymywania w stanie zdatnym do użytku i możliwie czystym starych budynków mieszkalnych. W sprawach dotyczących pierwszej grupy referent zaproponował między innemi wydanie przepisów zakazujących urządzanie suteren mieszkalnych na terenie miasta, z wyjątkiem budynków stojących na zboczach i wolnostojących o kubaturze do 1500 m^3, w których dopuszczalne byłyby pomieszczenia dla dozorców, kuchnie z pokojem służbowym, należące do mieszkań parterowych, pralnie, łazienki i t. p. izby gospodarcze.

Nadto w Komisji I. inż. S. Narębski z Wilna w swoim referacie wskazał na konieczność koordynacji działalności budowlanej Władz państwowych i miejskich, gdyż jak dotychczas budynki państwowe są wyłączone spod kompetencji miejskiego nadzoru budowlanego. Należy zagwarantować skuteczne zabezpieczenie interesów miasta, przez uzupełnienie przepisów w kierunku kategorycznego zakazu wznoszenia budynków państwowych w przypadkach uzasadnionego sprzeciwu miasta.

W Komisji II. inż. Karol Kopeć delegat m. Łodzi przedstawił całokształt organizacji Nadzorów Budowlanych w poszczególnych Zarządach Miejskich i jako objaw dodatni podkreślił współpracę Policji Państwowej z Urzędem Inspekcyjno - Budowlanym w Warszawie, która nietylko pieczętuje, ale i doręcza nakazy. Pozatem wskazał na Lwów, jako na pierwsze miasto, które wprowadziło umundurowanie dla służby zewnętrznej, spełniającej nadzór w terenie (t. zw. policja budowlana).

Skolei delegat Lwowa inż. arch. Hełm-Pirgo przedstawił całokształt spraw odnośnie do wykonywania prawa budowlanego w zakresie wydawania zezwoleń na budowę, oraz nadzoru nad wykonywanemi robotami budowlanemi, w której to sprawie uchwalono wniosek o unormowanie stałego nadzoru nad robotami budowlanemi. W związku z tem prosi się Pana Ministra Spraw Wewn. o ustanowienie najniższego typu uprawnień budowlanych, które upoważniały wyłącznie do zastępczego nadzorowania przy robotach prowadzonych przez osoby do danych robót pełno-uprawnione. W dalszym wniosku do Pana Ministra Spraw Wewn. wyrażono prośbę o podjęcie kroków zmierzających do możliwie rychłego stworzenia podstaw prawnych i przepisów państwowych, które unormowałyby zagadnienia budowlane związane z obroną przeciwlotniczą i przeciwgazową, w szczególności sprawę budowy schronów.

W III. i ostatniej Komisji delegat Poznania podał projekt przepisów budowlanych dla miast, dzieląc je na 2 części: 1) przepisy, które łączą się ściśle z planem zabudowania, 2) przepisy, które obejmują wszystkie sprawy budowlane nie związane z planem zabudowania. Po dyskusji przyjęto między innemi wnioski referenta o przyśpieszenie uprawomocnienia planów zabudowy miast, z któremi łączą się przepisy budowlane o uregulowaniu normami nadzoru nad budowami państwowemi, oraz wnioski o uzupełnienie przepisów o warunkach bezpieczeństwa i higjeny przy robotach budowlanych i o uzupełnienie prawa przemysłowego i ewentualnie budowlanego przez określenie tymczasowych zakładów przemysłowych.

Delegat Krakowa, jako drugi referent tej Komisji, omówił sprawy zastępczego wykonywania przez Gminy nakazanych robót i kosztów z tem związanych, oraz sprawy karania przekroczeń budowlanych. Referent uważa, że Zarządom Miejskim, jako najbliżej spraw budowlanych stojącym, winno być przekazane orzecznictwo w sprawach budowlanych, ty-

czących się postępowania karno-administracyjnego.

Po obradach Komisja Redakcyjna sformułowała szereg rezolucyj i dezyderatów, wyłonionych przez poszczególne Komisje, które w formie wniosków uchwalonych przez obrady plenarne Zjazdu zostały przedłożone Min. Spraw Wewn. i Związkowi Miast Polskich.

Czwarty, t. j. ostatni dzień Zjazdu poświęcony był zwiedzaniu miasta i jego okolic.

Myśl Zjazdu i obrady były i są bardzo na czasie, gdyż jak widzimy z referatów jest cały szereg rzeczy otwartych, nieuregulowanych, a można tylko zarzucić organizatorom zupełne pominięcie czynników obywatelskich i zasklepienie się w ciasnych ramach Zjazdu urzędników, którzy odseparowawszy się od społeczeństwa i instytucyj fachowych zebrali się aby zaproponować ułożenie nowych przepisów.

A przecież Zjazd, jak powyższy winien był wywołać więcej zainteresowania w społeczeństwie, gdyż niejednokrotnie nadzór budowlany wkracza w życie obywateli.

Nadzór budowlany ma olbrzymie znaczenie dla zamierzeń regulacyjnych i budowlanych Zarządów Miejskich, które to zamierzenia powinne być urzeczywistnione na podstawie harmonijnej współpracy ze społeczeństwem, gdyż ma być on jednym z instrumentów działających dla dobra obywateli, a nie uważającym na to aby obywatel nie uchybił jakiemukolwiek przepisowi.

Nadto do współpracy w Zjeździe powinne były być zaproszone miarodajne koła fachowców i instytucje fachowe, co nietylko podniosłoby poziom obrad, ale decyzje Zjazdu poparte autorytetem pierwszorzędnych fachowców znalazłyby w społeczeństwie większe zrozumienie.

Jak uregulowano ulgi dla nowowzniesionych budowli

Budynki nowowzniesione, jak również części nadbudowane lub dobudowane do starych istniejących budynków, korzystają z 15-letniego zwolnienia od podatku od nieruchomości na podstawie trzech odmiennych praw.

Pierwszem była ustawa z 1922 r., drugiem rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 1930 r. i wreszcie ustawa z 1933 r. Przy przyznawaniu zwolnień przez urzędy skarbowe wyłoniły się poważne trudności, szczególnie co do terminu składania podań.

Wątpliwości w tej sprawie wyjaśniło Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 16 stycznia 1936 r., ogłoszonym w Nr. 2 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu z 1936 r.

W myśl tych wyjaśnień budynkom nowowzniesionym, częściom dobudowanym lub nadbudowanym po dniu 1 stycznia 1922 r., których użytkowanie rozpoczęto przed dniem 16 września 1930 r., piętnastoletnie zwolnienie przyznawane jest bez składania specjalnych podań, a tylko po przedstawieniu zaświadczenia zarządu miejskiego lub zarządu gminy. W zaświadczeniu powinna być wymieniona data rozpoczęcia użytkowania i data ukończenia budowy. Jeżeli Urząd Skarbowy wymierzył podatek od tych budynków, to wymiar będzie uchylony po wniesieniu odwołania, przyczem w wypadku niezłożenia odwołania w przepisanym terminie, opóźnienie może być darowane przez dyrektora Izby Skarbowej.

Budynkom nowowzniesionym, częściom nadbudowanym lub dobudowanym, których użytkowanie, chociażby nawet częściowe, nastąpiło po dniu 16 września 1930 r., a przed dniem 1 kwietnia 1933 r., urzędy skarbowe przyznają 15-letnie zwolnienie, po złożeniu podania, bez względu na czas jego złożenia. Do podania należy dołączyć zezwolenie na budowę, zatwierdzony plan budowy i zaświadczenie zarządu miejskiego lub zarządu gminy. W zaświadczeniu tem powinno być stwierdzone, że budynek jest nowowzniesiony, lub że część jego i jaka jest dobudowana lub nadbudowana oraz data, od której nastąpiło chociażby częściowe użytkowanie. Właściciele nowych parterowych budynków we wsiach, z wyjątkiem województwa poznańskiego i pomorskiego, nie potrzebują przedstawiać zatwierdzonego planu budowy i zezwolenia na użytkowanie budynku.

Natomiast właściciele budynków nowowzniesionych części nadbudowanych i dobudowanych, których użytkowanie nastąpiło po dniu 1 kwietnia 1933 r., winni złożyć podanie w ciągu 60 dni po rozpoczęciu użytkowania i dołączyć wymienione poprzednio dokumenty. Podania wniesione do końca 1934 r. uważane są za wniesione w terminie.

Jeżeli właściciele ci złożą podanie po upływie tego terminu, to urzędy skarbowe dokonają wymiaru podatku od nieruchomości za czas od rozpoczęcia użytkowania do następnego kwartału po wniesieniu podania.

Piętnastoletni okres zwolnienia oblicza się od daty rozpoczęcia chociażby częściowego użytkowania nowowzniesionego budynku, części dobudowanej lub nadbudowanej.

Zaznaczyć jeszcze należy, że podania o zwolnienie od podatku od nieruchomości powinny być wnoszone niezależnie od podań o zwolnienie od podatku dochodowego.

O uprawnienia w zakresie wykonywania zawodu przedsiębiorcy budowlanego

Polski Związek Inżynierów Budowlanych, przedstawiając Min. Spraw Wewn. swoją opinję w sprawie zamierzonej nowelizacji prawa budowlanego, uzupełnił ją następującymi wnioskami na temat zasadniczo nieuregulowanej sytuacji wykonawstwa robót budowlanych.

„W związku z przeprowadzoną obecnie nowelizacją ustawodastwa budowlanego uważamy za nasz obowiązek zwrócić również uwagę na wiążące się z tem zagadnienie wykonawstwa robót.

Ustawodawstwo budowlane, rozstrzygając kwestję projektowania i kierowania robotami budowlanemi, winno w zasadzie rozwiązywać samo lub opierać się na uregulowaniu w innych aktach ustawodawczych sprawy wykonastwa robót budowlanych. Sprawa ta, pozostawiona u nas rozstrzygnięciu prawa przemysłowego, nie doczekała się zasadniczego załatwienia. Przeciwnie, ostatnia nowelizacja prawa przemysłowego przez niefortunną stylizację art. 144—147 wprowadziła zgoła nieżyciowy układ rzeczy, nadając jedynie i wyłącznie uprawnienia rzemieślnikom poszczególnych i to nie wszystkich specjalności. W ten sposób budownictwu, wbrew naturalnej i koniecznej ewolucji, zostało nadane piętno wykonastwa wyłącznie rzemieślniczego, poza nawiasem wszelkich uprawnień pozostali wykonawcy o wyższych kwalifikacjach (inżynierowie i technicy) i zneglizowany został fakt istnienia organizacji wykonawczych, obejmujących całość budownictwa i operujących bardziej doskonałymi metodami zarówno technicznemi jak i organizacyjnemi.

Zdaniem naszem nieporozumienie powyższe ma jako jedno z głównych źródeł niezupełnie ścisłe oddanie w tytule kierownika robót, według ustawy budowlanej, charakteru jego czynności. Powstaje bowiem często błędna opinja, iż kierownik robót, który według ustawy jest faktycznie organem kontrolującym i nadzorczym, spełnia funkcje organizowania wykonawstwa robót. Z tego zatem można błędnie wnioskować, iż faktycznie ustawa budowlana reguluje sprawy organizacji wykonawstwa, co oczywiście nie leży w intencji ustawodawcy i nie jest zgodne z praktyką.

Z tego względu mamy zaszczyt prosić, by Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w ślad za nowelizacją prawa budowlanego podjęło inicjatywę w kierunku ustawowego uregulowania sytuacji przedsiębiorstw budowlanych przez określenie w prawie przemysłowem warunków wykonywania tego zawodu.

Jako najbardziej celowe rozwiązanie proponujemy zaliczenie przedsiębiorstw budowlanych do kategorji przedsiębiorstw koncesjonowanych z definicją kwalifikacji zawodowych zastępców przemysłowych".

Wiadomości różne

Instytut Spraw Społecznych.

Brud i lekkomyślna praca.

W celu zwrócenia uwagi robotników na znaczenie samoobrony od wypadków i podniesienia warunków bezpieczeństwa i higjeny pracy, jedno z większych przedsiębiorstw śląskich, Związek Koksowni w Wielkich Hajdukach, zorganizował „Tydzień Bezpieczeństwa Pracy". Impreza ta zasługuje na uwagę jako jedna z pierwszych tego rodzaju w Polsce. Obok wygłoszenia wykładów i lokalnych

pouczeń, rozpisano konkurs na przestrogi w wykonywaniu pracy. Na portjerni umieszczono szafkę z napisem: „Czy wiesz, kto cię najlepiej chroni przed wypadkiem?“ Po naciśnięciu guzika, umieszczonego poniżej, podnosiła się płytka i naciskający robotnik widział w lustrze siebie.

Konkurs pobudził robotników do obserwacji swych czynności i szukania haseł, mających na celu zapobieganie wypadkom.

Ze zgłoszonych haseł zasługują na uwagę następujące:

„Brud i lekkomyślna praca — życie twoje skraca!“

„Przezorność i czystość, zapewni ci zdrową przyszłość!“

„Trzeźwy pracownik — dobry w pracy przewodnik!“.

„Tydzień bezpieczeństwa“ wzbudził duże zainteresowanie wśród robotników Związku Koksowni. Zdaniem p. inż. B. Gizińskiego, jednego z kierowników Zakładów i prezesa Związku Inżynierów Chemików R. P. Okręgu Śląskiego — urządzanie „tygodni propagandy bezpieczeństwa i higjeny pracy“ we wszystkich zakładach pracy wydaje się być bardzo wskazane.

Hałas wrogiem pracy umysłowej.

Na dorocznem zebraniu Szwajcarskiego Towarzystwa Higjenicznego w Lozannie wygłoszono interesujący referat o wpływie hałasu na równowagę nerwową i psychiczną pracowników umysłowych.

Od czasu powstania wielkich zbiorowisk ludzkich i rozwoju przemysłu hałas daje się we znaki całej ludności miast i osiedli, burząc spokój niezbędny do pracy i uniemożliwiając spoczynek. Najdotkliwiej odczuwają hałas pracownicy umysłowi, czego świadectwem mogą być skargi na dokuczający hałas wybitnych pisarzy i filozofów, wśród których spotykamy nazwiska Schopenhauera, Pascala, Goethego, Hugo, Zoli, Spencera, Dickensa i innych. Hałas jest powodem zaburzeń nerwowych i psychicznych, zwłaszcza neurastenji, tak bardzo rozpowszechnionej wśród pracowników umysłowych. Walka z hałasem ma przeto ważne znaczenie z punktu widzenia higjeny psychicznej i higjeny pracy umysłowej.

Jak tłumić hałas?

Jedno z pism naukowych podaje wyniki interesujących doświadczeń nad tłumieniem hałasu, wywołanym przez bieg maszyn. Najlepszym materjałem do tłumienia hałasu jest ołów, jako substancja o dużej gęstości i małej elastyczności.

W czasie prowadzonych doświadczeń izolowano pomieszczenia, w których pracowały maszyny przez pokrycie ścian cieniutką blachą ołowianą o grubości ½ milimetra, w ten sposób rozpostartej, że nie była ona nigdzie napięta. Izolacja taka tłumi 80% hałasu. Nadaje się ona do walki z hałasem w warsztatach pracy sąsiadującemi z pomieszczeniami biurowemi lub mieszkaniami prywatnemi.

Mieszkania ze schronami przeciwlotniczemi.

Energiczna propaganda ochrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej wyłoniła w Anglji problem mieszkań, zaopatrzonych w schrony piwniczne. Narazie schrony te, jako bardzo kosztowne, przedstawiają trudną do rozwiązania kwestję finansową. Tylko ludzie bardzo majętni mogą sobie pozwolić dzisiaj na wynajmowanie mieszkań ze schronami. Wielkie londyńskie przedsiębiorstwa budowlane stawiają w różnych punktach miasta olbrzymie bloki mieszkaniowe, które reklamują jako zaopatrzone w absolutnie pewne schrony piwniczne. W związku z tem daje się w Anglji zauważyć tendencja do propagowania tych wielkich bloków mieszkaniowych, w przeciwieństwie do dawnych tendencyj, aby każda rodzina zamieszkiwała oddzielny domek czy willę, zwane „flats“.

Znowuż kwestja finansowa staje na drodze tej propagandzie. Mieszkania w nowych domach czynszowych są bowiem bardzo dro-

gie. Czteropokojowe mieszkanie, które w Anglji bynajmniej nie uchodzi za luksus, kosztuje w bloku mieszkaniowym sześćset do ośmiuset szylingów miesięcznie, co stanowi nawet dla dobrze zarabiającego ojca rodziny poważną pozycję w budżecie.

W północnej dzielnicy Londynu buduje się blok mieszkaniowy, którego koszty przewidziane są na cztery miljony szylingów. Z tej sumy wypada na schrony przeciwlotnicze i gazowe sześćset tysięcy szylingów. Wskutek tego czynsz miesięczny czteropokojowego mieszkania wyniesie w tym kompleksie nie mniej niż tysiąc szylingów. Kogo będzie stać na ten wydatek, będzie miał pewność, że jego rodzina przetrwa bezpiecznie ewentualny atak lotniczy na Londyn. Firma budowlana gwarantuje w tym wypadku nietylko bezpieczeństwo życia, ale i wygodę, oraz higjenę pobytu w swoich schronach. Już dzisiaj, pomimo tak wygórowanych czynszów są prawie wszystkie mieszkania w bloku zgóry wynajęte. Piwnica, przeznaczona na schron, jest całkowicie wykonana z betonu i żelaza, co zapewnia zupełne bezpieczeństwo, nawet w wypadku, gdyby bomba lotnicza zniszczyła cały budynek.

Przegląd wydawnictw

Sprawozdanie Izby Rzemieślniczej w Krakowie za rok 1935.

Wydano w druku VI Sprawozdanie Izby Rzemieślniczej w Krakowie za rok 1935. W treści znajduje się obok artykułów sprawozdawczych i bilansowych szereg artykułów aktualnych, jak:

Ogólne położenie rzemiosła. Stan gospodarczy poszczególnych grup rzemieślniczych. Stan liczebny rzemiosła. Organizacje rzemieślnicze. Oświata rzemieślnicza. Działalność komisyj egzaminacyjnych czeladniczych. Działalność komisyj egzaminacyjnych mistrzowskich. Spółdzielczość. Kredyt rzemieślniczy. Eksport rzemieślniczy. Stan organizacyjny Izby. Działalność Izby. Budżet Izby. Statystyka. Sprawozdanie z obrad Międzyministerjalnej Komisji Współpracy z Samorządem Gospodarczym. Rzemiosło w okręgu Izby (rozmieszczenie i uwarunkowanie).

Charakterystycznem jest stwierdzenie w treści — ogólnej bolączki trawiającej przemysł budowlany — t. j. szerzącego się zwyczaju nielegalnego wykonywania rzemiosła budowlanego — przez osoby nieuprawnione — i niedostatecznego nadzoru w tym kierunku ze strony władz policyjno-budowlanych.

K o m u n i k a t y

II. Kongres Międzynarodowego Związku Budowy Mostów i Konstrukcyj.

Międzynarodowy Związek Budowy Mostów i Konstrukcyj (L'Association Internationale de Ponts et Charpentes, Zürich) organizuje w dniach od 1 do 8 października 1936 swój II. Kongres Międzynarodowy w Berlinie.

Zjazd poświęcony będzie obradom nad następującemi kwestjami:

1) plastyczność stali — jej określenie i rola w koncepcji obliczenia budowli, a szczególniej układów hyperstatycznych,

2) Bezpieczeństwo, a spółczynniki bezpieczeństwa w konstrukcjach żelbetonowych z punktu widzenia konstruktora.
   a) Trwałość — wytrzymałość konstrukcyj na obciążenie trwałe statyczne i dynamiczne.
   b) Środki podniesienia wytrzymałości betonu na rozciąganie i usunięcie powstawania rys.
   c) Zastosowanie stali wysokowartościowych.
   d) Wpływ skurczu betonowania i skurczu termicznego.

3) Konstrukcje spawane.
   a) Wpływy dynamiczne na konstrukcje spawania (doświadczenia i praktyka).
   b) Projektowanie i wykonywanie konstrukcyj

spawanych z punktu widzenia zmian temperatur.

c) Kontrola wykonania spawek.

d) Spostrzeżenia nad konstrukcjami spawanemi wykonanemi.

4) Współczesne kierunki w obliczaniu i wykonywaniu mostów konstrukcyj żelbetonowych.

a) Konstrukcje cienkościenne stężone i niestężone.

b) Mosty o wielkich rozpiętościach.

5) a) Studja teoretyczne i doświadczalne nad punktami szczególnemi konstrukcyj metalowych, spawanych lub nitowanych (węzły, opory, punkty oddania sił skupionych i t. p.).

b) Zastosowania stali w konstrukcjach mostowych.

c) Zastosowania stali w konstrukcjach hydraulicznych.

6) Zastosowania betonu i żelbetu w budowlach wodnych (przegrody, kanały, przewody wodne o wysokiem ciśnieniu i t. p.).

7) Badania gruntów pod budowlę.

Rząd niemiecki przyjął protektorat nad Kongresem i zaprosił do uczestnictwa oficjalne delegacje zagraniczne.

Do Komitetu Honorowego Kongresu weszli Ministrowie Rzeszy i krajów niemieckich, prezydenci miast kongresowych i rektorzy wyższych uczelni technicznych, Komitet Organizacyjny ukonstytuował się pod przewodnictwem dr. inż. Todta, Generalnego Inspektora Dróg Niemieckich.

Uroczyste otwarcie Kongresu odbędzie się dn. 1. X. w sali Reichstagu, posiedzenia naukowe zaś poświęcone poszczególnym tematom odbywać się będą w salach Politechniki Berlińskiej. Posiedzenie zamykające, na którem uchwalone będą rezolucje Kongresu wyznaczone jest na 8. X. Godziny wolne od posiedzeń przeznaczone są na zwiedzania i wycieczki, wieczorem zaś przewiduje się szereg przyjęć oficjalnych. Po posiedzeniu zamykającem nastąpi wyjazd przez Drezno do Monachjum, gdzie 11. X. nastąpi uroczyste zamknięcie Kongresu w sali Deutsches Museum.

Językami oficjalnemi Kongresu są francuski, niemiecki i angielski. Poszczególne przemówienia dyskusyjne będą jednocześnie tłumaczone, tak że przy pomocy słuchawek uczestnicy Kongresu będą mogli śledzić przebieg dyskusji dowolnie jednym z trzech języków.

Tematy prac Kongresu zostaną opracowane przez referentów z różnych krajów. Referaty te zostaną podane do wiadomości uczestników Kongresu w Księdze Wstępnej. Na poszczególnych posiedzeniach po zagajeniu, dokonanem przez jednego z referentów, odbywać się będzie dyskusja częściowo przygotowana a częściowo wolna. Wnioski z dyskusji zostaną przedstawione na zebraniu zamykającem. Przebieg dyskusji i wnioski zostaną ogłoszone w Sprawozdaniu z Kongresu, które ukaże się w początkach r. 1937. Udział w dyskusjach zarezerwowany jest dla członków A. I. P. C.

Wśród referentów widzimy nazwiska dr. inż. Bleicha, prof. Melana, inż. Freyssineta, prof. Saligera i wielu innych. Polskę reprezentują w referatach prof. Wacław Paszkowski, prof. Stefan Bryła i inż. Ludwik Tylbor.

Termin zgłoszeń na Kongres został ustalony na 1 sierpnia. Opłata za uczestnictwo wynosi dla członków A. I. P. C. 40 fr. szw., dla pozostałych 60 fr. szw. do czego dochodzi opłata za Sprawozdanie w wysokości 15 fr. szw. Panie towarzyszące uczestnikom opłacają 20 fr. szw. Opłaty te obejmuje uczestnictwo w wycieczkach, zwiedzaniach i przyjęciach za wyjątkiem wycieczki do Monachjum, której koszt obliczany jest na 50 marek. Po zamknięciu Kongresu ma oprócz tego być zorganizowana dłuższa wycieczka, obejmująca najciekawsze okolice Niemiec. Komitet Organizacyjny poczynił starania o uzyskanie ulg komunikacyjnych i kolejowych.

Polski Związek Inżynierów Budowlanych przygotowuje wycieczkę inżynierów polskich na Kongres. Dla zorjentowania się w ilości ewnetualnych uczestników została otwarta lista zapisów wstępnych. Zgłoszenia przyjmuje Sekretarjat Polskiego Związku Inżynierów Budowlanych w Warszawie, ul. Czackiego 1, m. 1, tel. 5.17-85, w poniedziałki, środy i piątki od 18 do 20.

CENNIK

materjałów budowlanych z dnia 15 czerwca 1936 r.

Średnie ceny targowe (orjentacyjne).

OBJAŚNIENIA: (o ile są podane osobno przy odnośnym artykule). Ceny podane są loco skład. Ceny liczone wraz z dostawą na budowę = n. b. Ceny liczone loco stacja załadowcza = l. st. z. Wagon liczony = 10.000 kg.

Poz.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	CENA Katowice na sładzie lub wag	(— do —)	CENA Lwów
1	Cegła	1000 szt.			
2	„ trocinówka . . .	„			
3	„ zwyczajna palona .	„	30.—	35.—	60.—
4	„ ostro palona . . .	„	35.—	42.—	
5	„ sort oblicówka . .	„	70.—	85.—	
6	„ twardo palona . .	„			
7	wytrz. ciśn. . . .				
8	250 kg/cm.		46.—	53.—	
9	„ pustakowa . . .	„	38.—	45.—	65.—
10	„ pustakowa porow. .	„	50.—	60.—	
11	Sufit. 25×15×10 (Klein) .	„	70.—	78.—	
	„ 25×33×15(Akerman)	„	180.—	220.—	
12	„ 27×21×13 (Record)	„	190.—	230.—	
	„ 27×21×17 „	„	250.—	295.—	
13	Cegła szamot. kraj. 32/33 SK	1 tona	100.—		
14	Piasek rzeczny . . n. b.	„	6.50		
15	„ kopalny	1 m³	3.50	4.50	3.—
16	Żwir rzeczny	1 tona	4.70	5.70	1 m³ 15.—
17	„ tłuczony	1 m³			7.50
18	Żużel wysokopiec. łam.				
19	a) podkład	1 tona			
20	b) szuter	„			
21	c) grysik	„	7.—		
22	d) piasek żużlowy . . .	„			
23	Wapno palone zależnie od jakości	1000 kg.	16.—	20.—	28.—
24	Wapno palone . . . n. b.	wagon			280.—
25	„ gaszone . . n. b.	1 m³	15.—	16.—	20.—
26	Gips murarski we work.	100 kg.	5.25		4.30
27	„ sztukator				
28	„ a) harceński . . .	„	14.—	17.—	
29	„ b) alabaster kraj. .	„	3.70	4.40	
30	Cement w work. . . n. b.	„	0.10	0.11	50 kg. 2.90
31	Maty trzcinowe	1 m²	0.08		0.08
32	Gwoździe sufit. 25×25	1 kg.	0.74		1.10
33	Drut do trzcin. żarzony	„	0.48		0.80
34	„ żelazny 5 i 6 mm. w kręgach nieżarz.	100 kg.	16.70	18.—	18.—
35	Płytki kamionk.	1 m²			
36	„ terrazowe	„			8.— 9.—
37	„ okładzinowe glaz. .	„	13.—	17.—	15.— 18.—
38	Dreny (sączki) 2 cal. . .	1000 szt.	45.—	65.—	
39	„ „ 3 „ . .	„	100.—	105.—	
40	„ „ 4 „ . .	„	175.—	180.—	
41	Rury kamionk. 100 mm. .	1 m. b.	5.10	5.40	8.45
42	„ „ 150 „ .	„	7.50	8.—	12.70
43	„ „ 200 „ ,	„	10.75	11.—	17.85
44	Zaprawa fasad szlachetna	100 kg.	9.40	10.20	7—11
45	Felsytyn		7.50	9.—	
46	Asfaltowa papa izolac. . .	1 m²	1.10		0.90
47	Rury bet. (/) 15 cm. n. b.	1 m. b.	1.80	2.50	1.15
48	„ „ „ 20 „ „ „	„	2.20	2.50	1.90
49	„ „ „ 30 „ „ „	„	3.—	3.50	2.80
50	„ „ „ 40 „ „ „	„			4.10
51	„ żel. lane asfaltow. .	1 kg.	0.35		
52	„ ołowiane	„	1.25		
	Do robót ciesielskich				
53	Belki sosn. ciosane . . .	1 m³			
	$^{10}/_{10}$—$^{16}/_{18}$ — 3—5 m. dł.	„	56.—	60.—	26.—
54	6 „ „	„	60.—	65.—	33.—
55	$^{16}/_{16}$—$^{16}/_{18}$ — 7—8 „ „	„			45.—
56	„ „ — 9—12 „ „				47.—
57	$^{18}/_{21}$—$^{21}/_{24}$ „ „ „				47.—
57	Deski podł. na pióro i wpust $^{5}/_{4}$	1 m³	1 m³ 65.—	90.—	m² 2.20
58	Deski sos. 19 — 26 mm.	1 m³			
59	„ „ bud. 33—80 „	„	37.—	43.—	45.—
60	„ „ stolarskie nieob. rzyn. I i II kl.	„	56.—	62.—	43.—
61	Deski smerek. obrzyn. I i II kl.	„			90.—
62	Deszczułki dębowe I kl.	„			90.—
63	„ parkiet. II „	„		7.50	6.—
64	„ „ III „	„		6.50	5.—
					4.—
	Żelazo i okucie				
65	Żelazo do bet. okrągłe .	100 kg.			
67	„ w kręg.	„	+ dopł.		28.—
68	„ profil. cena zas. do Nr. 24 skład. . . .	1 tona	310.—		33.—
69	Ponad Nr. 24 skład. . . .	„	285.—		
70	Walcówka w wiązkach cena zas.	„	335.—		
71	Bednarka	„	50.—	70.—	53.—
72	Gwoździe	100 kg.			
	Do robót zduńskich				
73	Kafle kolor kraj. ciemn.	1 szt.			0.55—.65
74	„ „ „ jasne	„	0.65	0.80	0.70—.90
75	„ „ „ kuch.	„	0.75	0.85	0.70
76	„ I kl. białe polerow.	„			
77	„ szmelcowe . . .	„			
78	Kwadratele	„	0.33		
79	Narożniki	„	1.—	1.35	
80	Cegła szamot. kraj. . . .	„			—.14
81	Drzwiczki hermet. palen. .	„			
82	„ żelazne . . .	garnitur			6.—
83	„ niklowane . .	„			11.—
84	1 ruszt. lany	„			0.80
85	Płyty kuchenne	15/21 szt			
86	Pieczarnik zwykły . . .	100 kg.			9.—
87	„ lepszy	1 szt.			11.—
88	Kociołek z blachy z frontem miedzianym . . .				7.50
89	Futerał	„			
90		„			
91	Opaski kuchenne kute . .	„			6.—
92	Lufcik kuchenny	„			0.50—1.50
93	Rura dymowa z kolan. . .	„			3.50
94	Wentylator żaluzjowy . .	15/15			2.50
95	„ „	15/30			3.25
96	Garnitur paleniskowy . .	„			7.50
97	Drzwiczki kuch. lane . .	„			2.50
98	1 wycior komin pojed. . .	„			1.50—2.30
99	„ „ „ podw. . .	„			2.00—2.50
100					
	Do robót szklarskich				
101	Szyby do 1 mm. $^{4}/_{4}$ III . .	1 m²	2.—	2.50	3.30
102	„ „ 3 „	„	7.—	9.—	7 — 9
104	„ „ 4 „	„			11.—
104	Ornamentowe				10.—

Ceny Katowickie podawane na podstawie cennika zatwierdzonego przez Izbę Handl. Przem. w Katowicach.

Poz.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	CENA Katowice na składzie	lub wag	Lwów
106	Prążkowane 6 mm. . . .				12—16
107	(wraz oszkleniem świetlni dachowych w żelazie itp. osobna dopłata)				13—16
	Materjały dekarskie				
108	Blacha pocynkowana i lakierowana . . .	1 kg.		0.82	0.78
109	„ cynkowa . . .	1 kg.	0.82		
110	Papa Nr. 200	7 m²	2.75	2.85	
111	„ „ 150	„	3.15	3.25	10 m² 4.50
112	„ „ 125	„			„ „ 6.65
113	„ „ 100	„	4.10	4.30	„ „ 7.25
114	„ „ 80	„	4.90	5.—	„ „ 8.60
115	Dachówka karpiówka I kl.	1000 szt	100.—		100.—
116	„ kliny	1 szt.	0.17	0.20	0.70
	„ felcow. . . .	„			
117	Gąsior dachówk. masz. . .	„		1.—	
118	Gwoździe papowe . . .	1 kg.		0.90	
119	Dachówka cement. 22 szt.				
120	na 1 m²	1000 szt	135.—		
121	Gąsior cementowy . . .	1 szt.		0.90	

Poz.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	CENA Katowice na składzie	lub wag	Lwow
	Materjały różne				
122	Smoła gaz. preparow. . .	100 kg.	18.50	20.—	
123	Asfalt kraj. (sztuczny) . .	„	18.50	20.—	
124	Gudron krajowy	„	19.—	21.—	
125	Lepnik krajowy	„	18.50	21.—	24.—
126	Karbolineum	„	30.—		
127	Kit do papy	„	40.—	45.—	
128	„ „ rur i muf. . . .	„	19.—	21.—	
129	Kreda szlamowa	„	6.50		0.06
130	Klej stolarski	„	1.50		
131	Wodochron	100 kg.			120.—
132	„ D.	„			100.—
133	Szczelnit	„			340.—
134	„ PS.	„			260.—
135	Solomit 5 cm. loco fabr.	1 m²	3.—		
136	„ 2.5 „		1.95		

CENY OGŁOSZEŃ

1 stronica	200.— zł.
½ „	100.— „
¼ „	50.— „
⅛ „	25.— „

W abonamencie odpowiedni rabat. Za miejsca zamawiane dopłat 25%. Nie przyjmujemy odpowiedzialności za zniszczenie klisz.

Omyłki, które nie zmieniają treści ogłoszenia, nie zobowiązują Administrację do powtórzenia.

NAKŁADEM ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ SAMODZIELNYCH BUDOWNICZYCH I KIEROWNIKÓW BUDOWY RZPLT. POLSKIEJ Z. Z. W KATOWICACH

REDAKCJA BUDOWNICZEGO
Inż. archit. JÓZEF THORN
Lwów, ul. Sykstuska 38 —————— Telefon 205-43

Odbito w Lwowskiej Drukarni Nowoczesnej, Pasaż Mikolascha — Tel. 216-76